

Temat lekcji:

Skąd się bierze nienawiść? Antysemityzm w III Rzeszy.

Autor:

Katarzyna Cieplińska-Olejnik

1. INFORMACJE WSTĘPNE

Scenariusz jest przeznaczony do realizacji w szkole podstawowej, ponadgimnazjalnej i liceum 4-letnim, na lekcji historii. Wskazane jest przeprowadzenie wcześniej zajęć edukacyjnych dotyczących mechanizmów dojścia Adolfa Hitlera do władzy i polityki wewnętrznej III Rzeszy.

Zadania zostały przygotowane w taki sposób, aby ułatwić uczniom zwiedzanie i zrozumienie kolejnych elementów ekspozycji. Nieukończone życia.

Zajęcia edukacyjne przeprowadzamy po wstępnym zwiedzaniu, ponieważ niezbędne jest wykorzystanie materiału wystawy przy realizacji kolejnych zadań przydzielanych uczniom. Warsztaty przeprowadzamy w sali dydaktycznej na terenie ekspozycji, w której część poleceń uczniowie wykonują stacjonarnie lub rozchodzą się po przydzieleniu zadań celem ich realizacji w oparciu o materiał wystawowy, a następnie wracają omówić rezultaty pracy w grupach.

Scenariusz jest propozycją zajęć warsztatowych, a jego poszczególne elementy można modyfikować celem dostosowania ich do odbiorców lub potrzeb nauczyciela.

- **2. POZIOM EDUKACYJNY**
klasa VIII szkoły podstawowej
klasa I liceum 3-letniego,
klasa IV liceum 4-letniego.
- **3. CZAS TRWANIA LEKCJI**
2x45 minut
- **4. ODNIESIENIE DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ**
- **Etap kształcenia: II**
Cele kształcenia: II.1, II.3, II.4, II.5, III.2, III.3
Treści nauczania: XL 4, XLIX 1,2
- **Etap kształcenia: III – zakres rozszerzony:**
Cele kształcenia: I.1, I.2, II.2, II.4, III.2, III.3, IV.1,2
Treści nauczania: I.6, V.8, V.12
- **Etap kształcenia IV – zakres podstawowy**
Cele kształcenia: II, III
Treści nauczania: 3.1), 3.2), 3.3), 7.5)
- **5. CELE OPERACYJNE LEKCJI**
Uczeń:
- przedstawia prawno-ustrojowe regulacje władz nazistowskich zmierzające do eksterminacji ludności żydowskiej w Niemczech,
 - przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów prowadzonej przez Niemcy hitlerowskie,
 - wyjaśnia przyczyny poparcia ludności niemieckiej dla poczynań władz,
 - charakteryzuje etapy eksterminacji Żydów (dyskryminacja, stygmatyzacja, izolacja, Zagłada),
 - analizuje wpływ reżimu totalitarnego na losy ludności cywilnej,
 - wykorzystuje materiały źródłowe do tworzenia narracji historycznej,
 - wykorzystuje nabytą wiedzę do tworzenia nowej informacji,
 - analizuje teksty źródłowe i zdjęcia, wskazując związki przyczynowo-skutkowe.

→ 6. METODY I FORMY PRACY

- dyskusja,
- praca w grupach,
- burza mózgów,
- analiza materiałów źródłowych, tekstów oraz ilustracji,
- śnieżna kula.

→ 7. STRUKTURA LEKCJI:

Część organizacyjna lekcji – 5 minut – przedstawienie założeń merytorycznych zajęć – przekazanie materiałów pomocniczych.

Nauczyciel wyjaśnia, że w trakcie warsztatów uczniowie zajmą się tematyką rasistowskiego ustawodawstwa III Rzeszy i jego skutków społecznych prowadzących ostatecznie do tragicznego finału w postaci ludobójstwa.

○ **CZĘŚĆ I – 20 minut**

Praca w 5 grupach

Uczniowie otrzymują fragmenty tzw. ustaw norymberskich (załącznik nr 1) oraz fragment artykuły Piotra Oseki „Zaczęło się od ustaw norymberskich” (załącznik nr 2). Na ich podstawie odpowiadają na poniższe polecenia:

1. **Na podstawie fragmentów ustaw wymień grupy społeczne pozbawione praw obywatelskich na podstawie ustaw norymberskich.**
2. **Na podstawie źródeł wymień ograniczenia nałożone na Żydów w wyniku kolejnych zmian w prawie III Rzeszy.**
3. **Na podstawie źródeł i wiedzy własnej wymień skutki społeczne wprowadzenia ustaw norymberskich.**
4. **Na podstawie źródeł i wiedzy własnej wyjaśnij, na czym polega niebezpieczeństwo wynikające z faktu nadania aktom rasistowskim rangi prawa uchwalonego przez Reichstag parlament III Rzeszy.**

○ **CZĘŚĆ II – 50 minut**

Praca w 5 grupach

Nauczyciel wyjaśnia, że począwszy od ustaw norymberskich następuje w Niemczech błyskawiczna eskalacja nienawiści do ludności żydowskiej, czego przejawem są między innymi wydarzenia z nocy 9 na 10 listopada 1938 r., zwane nocą kryształową – pierwszy zorganizowany przez władze państwowe pogrom ludności żydowskiej. Przykładem tragicznych losów Żydów niemieckich są również życiorysy bohaterów wystawy „Nieukończone życia”.

W tej części warsztatów uczniowie w zespołach pracują w oparciu o materiał zgromadzony na ekspozycji. W pierwszym etapie zadanie polega na znalezieniu informacji dotyczących nocy kryształowej i odpowiedzi na poniższe polecenia:

1. **Wyjaśnij przyczyny aprobaty i udziału społeczeństwa niemieckiego w pogromie listopadowym 1938 r.**
2. **Oceń, jak duży wpływ miała na zachowania Niemców propaganda nazistowska**

Następnie każdy zespół wybiera trzy postacie – bohaterów wystawy „Nieukończony życia” i na podstawie ich życiorysów wyjaśnia, w jaki sposób realia polityki rasistowskiej III Rzeszy wpłynęły na ich losy.

Po upływie wyznaczonego czasu (około 30 min.) uczniowie wracają do sali dydaktycznej i omawiają rezultaty swojej pracy.

○ **CZEŚĆ III – 15 minut**

Podsumowanie:

Nauczyciel wyjaśnia, że ta część warsztatów poświęcona jest odpowiedzi na pytanie zawarte w temacie: „Skąd się bierze nienawiść?” i służy podsumowaniu dotychczasowej pracy. Uczniowie, wykorzystując zdobytą wiedzę i doświadczenie, tworzą w formie mapy mentalnej wspólny katalog przyczyn nienawiści prowadzącej w ostateczności do zbrodni ludobójstwa. Nauczyciel zapisuje na dużej kartce słowo NIENAWIŚĆ, a zespoły, w których uczniowie pracowali dotychczas, wypisują na samoprzylepnych kartkach przyczyny zjawiska i umieszczają kartki na planszy z pojęciem. Wskazane jest, aby uwzględnili zarówno problematykę dotyczącą postępowania władz państwowych jak i stosunek społeczeństwa do propagandy rządowej, regulacji prawnych i dyskryminowanych w ich wyniku grup społecznych.

PROPONOWANE ZADANIE DOMOWE

Jakie powinny być granice posłuszeństwa wobec rozkazu władzy? Rozstrzygnij problem w odniesieniu do ustroju totalitarnego i demokratycznego.